

Sygn. akt **IC 731/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Andrzej Kurylek
Protokolant:	sekr. sądowy Ewa Rokicka

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2016 r. w Warszawie na rozprawie sprawy

z powództwa **J. K. (1) i J. K. (2)**

przeciwko **Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie

orzeka:

I oddala powództwo,

II odstępuje od obciążenia powodów obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów procesu.

Sygn. akt **IC 731/14**

UZASADNIENIE

Pozwem z 29 maja 2014 r., wniesionym uprzednio do Sądu Rejonowego w Piasecznie, J. K. (1) i J. K. (2) domagali się ustalenia ich stosunku zobowiązaniowego wobec pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. z tytułu istniejącej wierzytelności orzeczonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20 grudnia 2013 r. w sprawie VI ACa 452/13, a także zasądzenia na swoją rzecz kosztów postępowania.

(pozew – k. 2-3)

Postanowieniem z 30 czerwca 2014 r. w sprawie IC 1032/14 Sąd Rejonowy w Piasecznie stwierdził swą niewłaściwość i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie (art. 17 punkt 4 k.p.c.).

(postanowienie – k. 35)

Pismem z 7 stycznia 2015 r. strona powodowa zmodyfikowała żądanie pozwu w ten sposób, że wniosła o ustalenie, że w oparciu o prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 9 listopada 2012 r. w sprawie III C 68/11 zobowiązanie powodów J. K. (1) i J. K. (2) wobec pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. wynikające z bankowego tytułu egzekucyjnego wystawionego w dniu 14 czerwca 2005 r. na kwotę 12.531.046,75 zł, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, wynosi 650.000 zł bez prawa do naliczania ustawowych odsetek za zwłokę przez pozwanego Bank, a także zasądzenie od pozwanego Banku na swoją rzecz kosztów procesu wedle norm przepisanych.

(pismo – k. 169-170)

W odpowiedzi na pozew z 16 stycznia 2015 r. pozwany Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie solidarnie od powodów na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

(odpowiedź na pozew – k. 184-185)

Pismem z 15 czerwca 2015 r. strona powodowa zmodyfikowała żądanie pozwu w ten sposób, że dodatkowo wniosła o ustalenie, że zobowiązanie powodów J. K. (1) i J. K. (2) wobec pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. w kwocie 650.000 zł, orzeczone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z 9 listopada 2012 r. w sprawie III C 68/11, wyczerpuje wszelkie roszczenia tego Banku, w tym wynikające z następujących hipotek:

a. hipoteki umownej w kwocie 46.400 zł ustanowionej na nieruchomości położonej w miejscowości P. w gminie P., dla której Sąd Rejonowy w G. prowadzi księgę wieczystą nr (...), z ograniczeniem egzekucji do tej nieruchomości, wraz z odsetkami ustawowymi od powyższej kwoty liczonymi od 19 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu,

b. hipoteki umownej w kwocie 138.400 zł ustanowionej na nieruchomości położonej w miejscowości P. w gminie P., dla której Sąd Rejonowy w G. prowadzi księgę wieczystą nr (...), z ograniczeniem egzekucji do tej nieruchomości, wraz z odsetkami ustawowymi od powyższej kwoty liczonymi od 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu,

c. hipoteki umownej w kwocie 1.050.000 zł ustanowionej na nieruchomości położonej w miejscowości P. w gminie P., dla której Sąd Rejonowy w G. prowadzi księgę wieczystą nr (...), z ograniczeniem egzekucji do tej nieruchomości, wraz z odsetkami ustawowymi od powyższej kwoty liczonymi od 19 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu,

d. hipoteki umownej w kwocie 100.620 zł ustanowionej na lokalu mieszkalnym nr (...), stanowiącym odrębną nieruchomość, położonym w W. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla m. st. W. w W. prowadzi księgę wieczystą nr (...), z ograniczeniem egzekucji do tej nieruchomości, wraz z odsetkami ustawowymi od powyższej kwoty liczonymi od 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu,

e. hipoteki umownej w kwocie 227.100 zł ustanowionej na nieruchomości położonej w Z. w gminie P. przy Al. (...), dla której Sąd Rejonowy w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...), z ograniczeniem egzekucji do tej nieruchomości, wraz z odsetkami ustawowymi od powyższej kwoty liczonymi od 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu,

f. hipoteki umownej w kwocie 358.500 zł ustanowionej na nieruchomości położonej w Z. w gminie P. przy Al. (...), dla której Sąd Rejonowy w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...), z ograniczeniem egzekucji do tej nieruchomości, wraz z odsetkami ustawowymi od powyższej kwoty liczonymi od 19 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu.

(pismo – k. 246-251; protokół – k. 340, nagranie: 00:08:42-00:10:58)

W dalszym toku postępowania stanowiska stron nie uległy zmianom.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z 9 listopada 2012 r. w sprawie III C 68/11 Sąd Okręgowy w Warszawie pozbawił wykonalności bankowy tytuł egzekucyjny z 14 czerwca 2005 r. wystawiony przez Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. przeciwko J. K. (1) i J. K. (2), zaopatrzony w klauzulę wykonalności przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie postanowieniem z 29 listopada 2005 r. wydanym w sprawie I Co 774/05, co do kwoty 11.881.046,75 zł (punkt 1.), oddalając jednocześnie powództwo w pozostałym zakresie (punkt 2.), a także zasądził od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów J. K. (1) i J. K. (2) solidarnie kwotę 12.300 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 3.) oraz nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w

W kwotę 95.000 zł tytułem zwrotu nieuiszczonej opłaty od pozwu, od której ponoszenia powodowie zostali zwolnieni (punkt 4.).

(dowód: wyrok wraz z uzasadnieniem – k. 171-175v.)

Wyrokiem z 20 grudnia 2013 r. w sprawie VI ACa 452/13 Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji powodów J. K. (1) i J. K. (2) od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 9 listopada 2012 r. w sprawie III C 68/11, oddalił apelację (punkt I) oraz zasądził od J. K. (1) i J. K. (2) na rzecz Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego (punkt II).

(dowód: wyrok wraz z uzasadnieniem – k. 4-12)

Powyższy stan faktyczny został przez Sąd meriti ustalony na podstawie wskazanych wyżej dowodów z dokumentów złożonych do akt niniejszej sprawy. Sąd uznał dowody te za wiarygodne, albowiem ich autentyczność nie została zakwestionowana przez strony, a ponadto Sąd nie znalazł podstaw do ich podważenia z urzędu. Co więcej, dowody z dokumentów w postaci orzeczeń sądów, korzystając z materialnej mocy dowodowej wynikającej z treści art. 244 k.p.c., stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo w niniejszej sprawie nie było zasadne i jako takie podlegało oddaleniu w całości.

Stosownie do dyspozycji przepisu art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Najogólniej zaś ujmując, interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. dotyczy szeroko rozumianych praw i stosunków prawnych i może wynikać z ich naruszenia lub zmierzać do zapobieżenia temu naruszeniu. Ocena jego istnienia powinna być dokonywana przez pryzmat skutków, jakie ewentualny wyrok uwzględniający powództwo mógłby wyrzucić w sferze prawnej powoda. W tym kontekście interes prawny należy rozumieć jako stan, w którym po pierwsze, nie istnieje inny środek prawny, przy użyciu którego powód uzyskać może skuteczną ochronę prawną, a po drugie, orzeczenie ustalające wydane w oparciu o art. 189 k.p.c. taką skuteczną ochronę prawną powodowi zapewni. Innymi słowy, jeżeli powództwo o ustalenie istnienia prawa jest jedynym możliwym środkiem jego ochrony, powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2012 r., sygn. akt III CSK 181/11, OSNC 2012/7-8/101; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 13 marca 2013 r., sygn. akt I ACa 78/13, LEX nr 1307434).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należało, iż stronę powodową występującą z powództwem o udzielenie ochrony prawnej na podstawie art. 189 k.p.c. obciążał obowiązek wykazania faktów uzasadniających interes prawny (art. 6 k.c.). Warunkiem zatem uzyskania ochrony było wykazanie przez J. K. (1) i J. K. (2) konkretnego interesu prawnego w żądaniu ustalenia stosunku prawnego lub prawa. Strona powodowa zaś nie sprecyzowała w jakimkolwiek zakresie, na czym ów interes prawny w żądaniu ustalenia, którego treść ostatecznie sprecyzowana została pismem z 15 czerwca 2015 r., miałby polegać. Dlatego też, już z uwagi na brak wykazania przez powodów interesu prawnego w niniejszej sprawie, powództwo podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

Dodatkowo podnieść w tym miejscu należało, iż roszczenie formułowane na gruncie niniejszej sprawy przez powodów J. K. (1) i J. K. (2) zmierzało de facto do podjęcia nie tylko polemiki z prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z 9 listopada 2012 r. w sprawie III C 68/11, ale wręcz do uzyskania wykładni tego orzeczenia. Zgodnie zaś z dyspozycją przepisu art. 352 zdanie pierwsze k.p.c. sąd, który wydał wyrok, rozstrzyga postanowieniem wątpliwości co do jego treści, przy czym potrzeba dokonania wykładni wyroku wymaga uprzedniego zaistnienia wątpliwości co do treści tego orzeczenia. Pojęcie „wątpliwości” zostało w doktrynie utożsamione ze stanem niepewności wywołanym występowaniem w treści orzeczenia wyrażen niejasnych, niezrozumiałych albo niedookreślonych, które mogą być interpretowane na wiele różnych sposobów. Zaistnienie stanu uprawniającego sąd do dokonania wykładni będzie wymagać wystąpienia wątpliwości w sensie obiektywnym odnoszonym do zdolności percepcyjnych przeciętnego odbiorcy. Jednocześnie w ocenie Sądu meriti treść zapadłego rozstrzygnięcia, a także

treść wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20 grudnia 2013 r. w sprawie VI ACa 452/13, nie mogły budzić najmniejszych wątpliwości u przeciętnego odbiorcy, a ewentualne mogące pojawić się wątpliwości strony powodowej wyjaśnione zostały dostatecznie w treści uzasadnień do sporządzonych wyroków sądowych.

Nadto podkreślić wypada, że jeżeli powództwo o ustalenie istnienia prawa jest jedynym możliwym środkiem jego ochrony, powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia. Co do zasady zatem osoba wytaczająca powództwo w trybie art. 189 k.p.c. nie ma interesu prawnego w sytuacji, gdy przysługuje jej powództwo dalej idące. Jeżeli zatem okoliczności danej sprawy – a ma to niewątpliwie miejsce na gruncie niniejszej sprawy – i rzeczywisty interes prawny powoda uzasadniają posłużenie się dalej idącym (intensywniejszym) środkiem ochrony prawnej, to ochrona taka nie może być skutecznie poszukiwana jedynie w oparciu o art. 189 k.p.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 7 marca 2013 r., sygn. akt IV CSK 469/12, LEX nr 1318446). Tym samym w sytuacji, gdy pomiędzy datą uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 9 listopada 2012 r. w sprawie III C 68/11 a chwilą obecną nastąpiły zdarzenia, które w rzeczywistości uniemożliwiłyby dochodzenie należności przez wierzyciela, to wówczas dłużnikowi przysługiwałby środek ochrony prawnej w postaci powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c.). Jednocześnie ewentualne pozytywne dla powodów rozstrzygnięcie zapadłe na gruncie niniejszej sprawy w żaden sposób nie poprawiłoby sytuacji prawnej J. K. (1) i J. K. (2). Postępowanie cywilne bowiem oparte jest na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej powinna być celowa i możliwie prosta, udzielana bez mnożenia postępowań. Założenie to realizuje wymaganie wykazania interesu prawnego w wypadku żądania ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa i przyjęcie jako zasady, że możliwość uzyskania skuteczniejszej ochrony w drodze innego powództwa podważa interes prawny w żądaniu ustalenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 maja 2013 r., sygn. akt III CSK 254/12, LEX nr 1353202).

Abstrahując od powyższych rozważań, w ocenie Sądu meriti wyjaśnić należało, iż na gruncie polskiego prawa cywilnego można mówić o dwóch rodzajach odpowiedzialności za dług, mianowicie o odpowiedzialności osobistej i odpowiedzialności rzeczowej. Odpowiedzialność osobista jest w zasadzie nieograniczona, wobec czego dłużnik odpowiada za dług wobec wierzyciela całym swym majątkiem teraźniejszym i przyszłym. Z tak ukształtowaną odpowiedzialnością osobistą łączą się dwie cechy. Po pierwsze, wierzycielowi służy wybór pomiędzy przedmiotami majątkowymi należącymi do dłużnika, z których chce uzyskać zaspokojenie, oraz wybór przymusowego sposobu zaspokojenia. Po wtóre, w przypadku zbiegu wierzycieli, gdy majątek dłużnika nie wystarczy na zaspokojenie wszystkich pretensji, każdy z wierzycieli otrzymuje w zasadzie tylko częściowe zaspokojenie należności według stosunku wartości wierzytelności. Z kolei drugi rodzaj odpowiedzialności za dług, tj. odpowiedzialność rzeczowa, jako w zasadzie niezależna od osobistej, jest następstwem pewnych czynności prawnych normowanych przez prawo rzeczowe (choćby w przypadku zabezpieczenia wierzytelności hipoteką). Z odpowiedzialności rzeczowej wynika dla uprawnionego (wierzyciela) – zgodnie z charakterem praw rzeczowych – prawo do bezwzględnego, tj. skutecznego erga omnes i bezpośredniego zaspokojenia się z przedmiotu poddanego w tym zakresie jego władzy. W tym przypadku uprawnienie wierzyciela może być realizowane w zasadzie niezależnie od tego, czyją własność stanowi przedmiot, na którym ciąży odpowiedzialność rzeczowa. Co więcej, uprawnienie wierzyciela w razie zbiegu w toku egzekucji z wierzytelnościami osobistymi innych wierzycieli uzyska przywilej pierwszeństwa co do zaspokojenia z przedmiotu obciążonego przed tymi wierzycielami.

Przenosząc powyższe konstatacje na grunt rozpoznawanej sprawy podkreślenia wymagało, iż dochodzenie roszczeń przez wierzyciela Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. przeciwko dłużnikom J. K. (1) i J. K. (2) może odbywać się dwutorowo. Po pierwsze, może się ono odbywać w oparciu o tytuł egzekucyjny wskazujący na odpowiedzialność osobistą dłużników (w tym przypadku bankowy tytuł egzekucyjny z 14 czerwca 2005 r., zaopatrzony w klauzulę wykonalności przez Sąd Rejonowy dla W.w W.postanowieniem z 29 listopada 2005 r. wydanym w sprawie I Co 774/05), którzy w toku tego postępowania mogą formułować zarzuty osobiste względem wierzyciela. Po wtóre, może się ono dokonywać na płaszczyźnie odpowiedzialności jako dłużników rzeczowych, a pomiędzy stronami niniejszego sporu jako bezsporna jawiła się okoliczność, iż uprzednio toczyło się kilka postępowań z inicjatywy pozwanego Banku właśnie z powołaniem się na odpowiedzialność rzeczową J. K. (1) i J. K. (2). Tym samym podnoszone na gruncie przedmiotowej sprawy zarzuty strony powodowej (możliwość dochodzenia odsetek; kwestia przedawnienia

dochodzonych roszczeń) stanowią materię, która może podlegać badaniu li tylko na gruncie wskazanych wyżej postępowań, a nie w toku procesu wytoczonego w trybie art. 189 k.p.c.

Ostatecznie wypadało podnieść, że stosownie do dyspozycji przepisu art. 77 ustawy z 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.) przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnień wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej, przy czym przepisu tego nie stosuje do roszczeń o świadczenia uboczne. Nawet przedawnienie wierzytelności nie pozbawia zatem wierzyciela hipotecznego uprawnień do zaspokojenia się z nieruchomości. Właścicielowi nieruchomości obciążonej nie przysługuje zarzut przedawnienia i to niezależnie od tego, czy jest też dłużnikiem osobistym, czy tylko rzeczowym. Odpowiedzialność rzeczowa jest wyłączna, a zarzutem przedawnienia może bronić się dłużnik osobisty, jeżeli nie jest jednocześnie dłużnikiem rzeczowym. Jeżeli dojdzie do przedawnienia i dłużnik osobisty zgłosi taki zarzut, to będzie odpowiadał tylko rzeczowo.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu natomiast znalazło swoje uzasadnienie w treści art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w przypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd meriti, uwzględniając trudną sytuację materialną powodów J. K. (1) i J. K. (2), wobec których toczy się szereg postępowań egzekucyjnych, a także ich nieporadność w toku postępowania oraz niezrozumienie pewnych instytucji prawnych, odstąpił od obciążania strony powodowej obowiązkiem zwrotu pozwanemu Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. poniesionych przez niego kosztów procesu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie wskazanych przepisów orzekł jak w sentencji orzeczenia.